

SAYI : 26

19 - 1 İNCİ KÂNUN - 1934

cat Molla Banerji

İSTİSPINAR

30/12/1934

İÇİNDEKİLER :

Türk Kadınının Öneni
Marconi İle T. S. F.
Bir İki Düşünce
Elektirikleşme Savaşında Dinar
Eksiklik Tasası
Ulusal Artırım
250 Yıldır Kurun İçinde

* * *
H. Çerçel
A. Mahir Erkmen
Süleyman Hilmi
Eyip H. Ertem
Yusuf Mazhar Aren
A. Zeki Ergün

DÜZELTME :

Geçen 25 inci sayıda ki Kap Dağında
Pazar yazısında hep Kap Dağı sözleri Kop
Dağı olacaktır. Düzeltiriz.

TAŞPINAR

Cilt : 3.

Sayı.26.

Her ayın ondokuzunda çıkar.

İdare Yeri : Afyon Halkevi.

19 Birinci Kânun 1934.

Taşpınar Yollarında :

OSMAN FERİT SAĞLAMIN
TÜRK TARİH KURUMU'NA
AĞAĞANIDIR

TÜRK KADINININ ÖNENİ

* * *

Biz ne mutlu bir üreniz ki bir çok değişikliklerin tatlı ve temiz uruncunu duyduk; Bir değişiklik uruncu bitmeden diğer yeni değişikliğin uruncunu ve cırganışını tadıyoruz. Bir birini güden ve bir birini bütünleyen değişikliklerin yüregimizde yarattığı kıvanç ne kadar büyük, ulusumuzda uyandırdığı yaratma gücü ne kadar sonsuzdur. Bu sonsuz yaratma gücü ve bitmez tükenmez kıvançla soysal alanda aldığımız çekelge, bu güne kanar kendilerini bir teviye ileride gören ve ilerlemeyi yalnız kendilerine vergi bir iş sayan başka ulusları ne kadar şaşırtmakta ve ne kadar savaştırmaktadır. Bu şaşkınlık ve savsa çok önenlidir, çok yerindedir.; çünkü karşılarında ilerliyen ulus Türk ulusudur, çünkü bu ulusun başında büyük önder Atatürk vardır.

Günlemeç yağrızlarını karıştıracak olursak görürüz ki Acunun gidişine yeni yeni çığırlar veren, Acunda yeni yeni kurunlar açan bu ulustur Türk ulusu kadar Acunun gidişini değiştiren bir ulus yoktur, çünkü «Büyük işleri büyük uluslar yapar».

Acunun bu gez gidişini istediği yola çevirmek için dizginlerini elinde tutan Turk ulusu son kalkınması ve son değişiklikleriyle bir çok yad ulusların çıkreymelerini kendi üzerine çekti.

Kılık türesine ve Türk kadınının uzun yıllardan beri alınmış olan öneninin ulus ve yurt işlerine karışmak, saylav seçmek ve seçilmek öneninin de onaylanması ulusal bakımdan ve bu güne kadar yapılan değişikliklerin bir eksiğinin tükelenmesi yönünden çok değeri olan bir iştir., Artık Türk Kadını çitme arkasında

MARCONİ İLE T. S. F. ÜZERİNE KONUŞMA [*]

Dilimize çeviren:

Afyon Saylavı H. Çerçel

Marconi indiği Toris Palas otelinin zengin, bayağıca süslü salonuna beni sevgi ile aldı. Elini hızla uzattı, gözleri gülüyor, sakalsız çenesi sallanıyordu. Şaşılacak kadar genç görünüyor. Boyunun bosunun inceliği, duruşlarının güzelliği hangi takım adamlardan olduğunu belli etmeyorsada bakışlarının sonsuz keskinliği yüzünden akan güçlük düşünce, iş adamlarından olduğunu gösteriyor.

— T. S. F. (telsiz telefon) düşüncesine nasıl erdiniz ?

— A sevgili bay, bunu anlıyamıyacak ne var ? Bütün bulucularda olduğu gibi bende de biraz kuruntu vardı ondan... Sınırlar ki bulucular bilgi sınırları içinde bilginin çıkmazları içinde kapanıp kalacaklardır. Bu düşünce çok yanlışdır. bulucuya kuruntu gerektir. Bu kuruntuyu elinden geldiği kadar büyütecek, besliyecektir. İlk bir kuruntu! Sonra bilgi, bilgi yolları bunu gerçekleştirecektir. Nasıl ki kişide kuruntu olmazsa bedizci

duran, bürgü altından bakan ve bürde içinde yaşayan bir tutsak değildir. Yurdun kadını da yurdun eri gibi yurt işlerinde çalışan ulus işlerinde düşünen erdemli bir varlıktır. Türk Kadını bu erdemi; değerli Başbakan İsmet İnönü'nün bir söylevinde dediği gibi, büyük ve çetin bir çok işlerde göstermiş bugün eriştiği yüksek yeri bir yarlıgaş olarak değil fakat bir önen olarak almıştır.

Yarın toplanacak büyük ulus kurultayında Türk Kadınının sesi eşitilecek, Türk Kadını değerli düşüncelerini açık ve temiz bir dille yüksek oturgaçtan bütün Acuna duyuracaktır.

Büyük Önder "Acunda herşey Kadının belgisidir.", diyordu. Karşıstnda geniş bir çalışma alanı açılan Türk Kadınlığının büyük işler yapacağına ve büyük belgiler yaratacağına inanımız бүтүндүр.

Üren - Nesli

Urunç - Heyecan

Arganiş - Neş'e

Çekerge - Mesafa

Önen - Hak

Yağrız - Sahife

Çikreyme - Dikkat

Çitme - Kafes

Bürgü - Peçe

Bürde - Çarşaf

olamaz, bilgi kişisi de kuruntusuz bilici olamaz. Çocukken Hertz'in yazılarını ne gönül isteğiyle okurdum! Bunlar eter dalgalarının varlığını göstermeye çalışıyordu. Ben de düşündümki bu dalgaları neden salgi salma işlerinde kullanmıyalım. Ben bu kuruntuyu hiç boşlamadım Kuruntumu gerçekleştirme sırası gelince Hertz'in daha bir çoklarının kullandığı reflektörleri kullandım. Umuyordum ki eter güçlükte alıcı vericilerle binlerce mil uzaklara salgi ulaştırabilinir. İnanmıştım ki bu gösterme engezlerinede üstün gelecektir. Ne duman, ne bulut yolunu kesemeyecektir. Çalıştım, çabaladım, bir çok uğraşmalar, birçok ta beceriksizliklerden sonra 1895 yazında 3 kilometrelik yere sözü ulaştırabildim.

İlk adım atılmıştı. Bunun üzerine inancım arttı. Denemelerime koyuldum. Bütün avdanları, hele salgıyı istenilen yere ulaştırabileceklerini denedim. Bir metreden kısa dalgaları kullandım. Biraz sonrada reflektörleri bıraktım. Daha çok araştırmalar gerekliyordu. Verici yerinde kıvılcım saçan uçların birini toprağa yolladım, o birinide dikine sallanan bir tele bağladım. Boşlukta asılı bir pilakaya dokundurdum. Telgraf avdanına benzeyen alıcıyıda yere bağladım. Şimdi bir mil öteye kadar salgıyı ulaştırabiliyordum. Yalnız salgı evlere dağlara uğrayınca yolu kesiliyordu. Bunun üzerine düşündüm: İşte bir kuruntu daha; radiyotelgrafik salgılara Acun yuvarlaklıkları bile vız gelmeliydi.

Bunun içinde çok güçlü, çok sezişli alıcılar kullanmak gerekiyordu. 1896 Martında Londraya gittigimde bunun büyük bilgiç wilyam Prece açtım. Sözlerime çok bağlılık gösterdi. Bu da radyo telgrafın olup olmayacağını araştıranlardan biri idi. T. S. F. i elektromanyatik ile bulmağa çalışıyordu. Araştırmacılar biri birlerine yardım etmezler. Prec ise beni dinledikten eyice düşündükten sonra doğru yolda gittigimi anladı, bütün denemelerde yardımını esirgemedi. 1897 de bir konferans verdi. Denemelerimin sonlarını anlattı. Salgıyı ben artık onbeş kilometreye kadar gönderebiliyordum.

Bu iş o günden beri nekadardaki ileri gitti. Bilgilerin bangisi bu kadar az bir kurunda bu kadar çok ileri gitmiştir.

— Bu ileri gidişlerin çoğunu sana borçluyuz üstat!

Gözleri utanma gölgelerine büründü. Ellerini salladı, gülerek dedi :

— Yalnız benim değil, bu işe bütün Acun araştırmacılarının denemeleri karışmıştır. Hele kendi arkadaşlarımı unutmam. T.S.F.i bulan kimdir diye dedi kodu yapılır. Bulan mı? Filandır, falandır denemez. Bütün meseleler gibi bu da Acun kurulalıdan beri vardı. Elektirigin dalgalanıp gittigini, uzaklarda bunun yakalanabileceğini göstermek yetiştirildi. Bunu 1901 de Atlantik denizinde gösterdim. Anlaşıldı ki radyotelgraf kafaların anlayacağı kadar yayılıyor, Acun yuvarlakları bile yolunu kesemiyor.

— Radyonun daha yenilmeyen eksikleri yok mudur? Dırıltılar zırıltılar gibi ...

— Bunlar hep güçlük işlerdir. Beş kilovatla alıyormusunuz? elli kilovatla alın, Böylelikle eksiksiz pürüzsüz alırsınız.

— Telemekani olacaktı mı dersiniz?

Neden olmasın? Hem savaş, hem barış günleri için. Balonla uçağın arasındaki kıskançlığı biliyorsunuz. Balon 40 ton yük taşıyor, bu kadar yükü taşımak için hiç olmazsa yirmi uçak ister. Telemekani olunca bir adam hepsini birden sürüp götürür. Bunlar birbirlerine belirsiz olarak bağlı olurlar.

— T.S.F. in ekonomide siyasal da ne gibi değerleri vardır. ?

— Ekonomi için lâf yok. Alış veriş salgılarını çabu çak salar siyasal! Ah, bunu saymak, anlatmak için koca bir bitik ister. İlkini şunu söyleyeyim. Kamuyu bilgilendirme yapmak gerektir. Bu gün ulusları kimler çeviriyor? Bilgisizler çok olursa yumruk usa üstün gelir. Radyo kamuyu ne tatlı tatlı öğretir! Acunun bütü işlerinin günü gününe dört bucaga salar. Gemi, uçak yolcularının korkularını azaltır. En büyük değeri nedir bilirmisiniz? Savaşı bile ortadan kaldırır, Savaş ulusların el ele verip çalışmalarının önüne geçiyor. Bunu kaldırmalı.

Adam oğlunun yüregini temizlemekle mi? Bu hoş bir kuruntu savaşı yapılamıyacak kadar zorlaştırmalı. Bu olabilir mi? Haydi bunu bir düşünelim, Eskiden büyük gemiler çok işe yarardı. Deniz altı gemileri çıkınca kendilerini kolay kolay sakınamıyorlar. Deniz altı gemileri de bu gün korkudadır. Bunlar da artık işe yaramıyacaktır. T. S. F. de bunları kolay kolay yakalayıp ortaya çıkaracaktır.

Hele televizyon! Uzakları ap açık gösterecek. Savaşın kökü saklıktadır. Karşı yaka gücünü, işini saklar, umulmayan yerden

BİR İKİ DÜŞÜNCE.

A. Mahir Erkmən

«Adamın değeri geyim, kuşamı ile ölçülmez, Bilgisi ile ölçülür!» derler Bana kalırsa salt bilgisi ile de ölçmek doğru değildir. Bu bilgi ile yurduna, yurddaşlarına ıssılı olup olmadığına bakmak gerektir! Robensonun eline geçebilecek altınlar —kimsesiz adada— ne işe yarayabilirdi? Çevresine ıssı veremiyen adamların bilgileri işte böyle sürüm yeri olmiyan akçaya benzer. Adamın değeri soysal değerdir, yapabildiği soysal işlerle ölçülür. Çevresine eyiliği dokunamadan göçüp giden değerlilere yazıklar olsun!

*
*
*

Otlar, ağaçlar oldukları yere kök salmışlardır, kımıldıyamazlar! Böcü, Börtü; Davar, Ilgı ise gezinirler ve daha üstün, daha ileridirler! Adam ise çok uzak yerlere gidebiliyor. Yer yüzün de bugün onun kadar uzağa gidebilen başka canlı yoktur! Bugün buğu ile işliyen gemi ve arabalar ortaya çıkmadan önce de Adam oğlu yeli yelkenle tutup gemisini ittirdi, durak yerlerinde koşa koşa çatlıyacak kerteye gelmiş atlarını değiştire değiştire arabasını ülke

birden çıkıp düşmanına saldırır. Televizyon bu ustalığı kaldırırsa savaş en eski kurunların barbarca karşı karşıya, göz göze savaşı olur. Bu günkü avadanlarla da bu işe göğüs gerecek babayigit uluslar bulunamaz. Savaşı bilgi yenecektir.

Marconi kızışıyordu, gözlerinde inanç şimşek gibi çakıyordu. Daha çok konuşa bilirdikse de Pariste pek az kalacaktı. Yanından çıktım. Aşağı indim. Büyük yazlıkta İngilizce, İtalyanca, Almanca, İspanyolca, Arapça daha bir çok dillerce konuşuyorlardı. Pek eşitmedim ya Fransızca da konuşanlar bulunabilirdi.

Ey T. S. F. adam oğullarına düşüncelerini, yüreklerini biribirlerine sayıp anlatabilmek için önceden başka bir nesne gerek: Hepsinin anlayacağı bir dil. Eh bu da başka bir masal.

[*] Bu yazı öz Türkçemizin yabancı dillerin yardımı olmadan bilgi bitiklerinde yazılabileceğini göstermek için örnek olarak yazılmıştır.

ler aşırı yerlere koşturdu. Bugünkü adam ise uzaklık anlamını ortadan kaldırmak üzeredir! Ona acun dar geliyor! Demekki; acundeki varlıkların ilerilik ve üstünlükleri ile gidebildikleri uzaklık arasında bir bağlantı var!

* *

Soysal yardım işlerinde bir çok incelikler vardır. Bu işi, "para toplayıp yoksullara yardım etmek," gibi dar bir çerçeve içinde görmek yanlıştır. Yardımı yaparken onur kırmamağa abay gerekir, para, yiyecek, giyecek vermek gibi yardımlarla yoksulluğun acıları biraz uyuşturulabilirse de o acıyı doğuran siltav kökünden sökülüp atılamaz. Çalıştırarak yardım, ödünç verme yoluyla yardım gibi yollar da vardır. Yardım edilecek adama göre türlü yardım yollarından biri seçilebilir. Yardım kurumlarının çok para toplayabilmeleri için güdülebilecek kurallar da ayrıca bir büyük araştırma alanıdır. Bunlardan dolayı, yer yüzünün ileri bucaklarında soysal yardım işi bir bilgi işi olmuştur. Bitikleri, bilginleri ve kuralları olan bir bilgi işi. Amerika'da geliş güzel yardım yapan zenginlere:

— Kötü ediyorsunuz! Bu işten anlıyanları dinleyiniz!

Denilmeğe başlanmıştır.

Hele bir kurum, bir birlik yapılmadan geliş güzel yardım körü körüne bir yardımdır. Paralarını toprağa gömülü çömlekte saklıyan dilenciye kamu, üst üste birbirinden duyumu olmaksızın yardım etmiş ve yardım gereken gerçek bir yoksulu da unutmuş olabilir!

Orta çağda bile böyle körkörüne yapılan yardımdan daha ileri ve üstün yardım yolları bulunmuştu!

* *

Bilmediğimiz nesneler çok değil, pek çoktur. Bunların içinde öğrenilmesi büyük ıssılar verecek olanları da bu pek çoğun ağır basan yanındır.

Yapılmıyan nesnelerin kamusu da yapılamıyacak olanlar değildir. Yapılabilecek birçok nesneler «olmak» için bizim bilgimizi bizim uğraşımızı bekliyorlar. Yola düşüp yürümeğe başlamiyan Ülkünün güzel bucaklarına erişemez!

Yurt araştırmaları :

ELEKTİRİKLEŞME SAVAŞINDA DİNAR.

Süleyman Hilmi.

Yurdumuzun şimdiye kadar yazık olup giden su güçlerinden ıssılanmıya başlanacağını, Antalya, Erzurum çağlayanlarından elektirik elde etmek için Sümer Bank tarafından araştırmalara başlandığını gazetelerde okuduk. İkinci beş senelik ekonomi iş kılavuzu (program) en değerli iş olarak yurdun elektirikleşmesini göz önünde tutmaktadır. Belki şimdiye kadar kimsenin düşünmediği büyük bir su gücü kaynağını göz önüne koymak isterim. Ekonomi Bakanlığının gözüne çarpar ve yurdumun bu boşa giden güçleri işlenirse ne mutlu bana ...

Büyük Menderes ırmağının kaynakları hep Dinarın yanı başından çıkmaktadır. Denizden 1000 metre yüksekte bulunan Çapalı gölünün beslediği bu kaynaklar kış yaz ne eksilir ne artarlar. Bir teviye çağlar dururlar. Hem de oldukça yüksekten çıkarlar. Onun için Dinardaki bu kaynaklara, su güçlerine bir değer vermek Türkiye Cumurluğuna pek yaraşık alır.

Dinar'da fışkıran belli başlı kaynaklar şunlardır:

1 — Su çıkan, 2 — Arap Işık göl ve pınarı, 3 — Düden 4 — Ilıca bu dört kaynağı gözden geçirirsek işin değeri anlaşılacaktır.

1 — Su çıkan : Dinarın bir kilometre doğusunda Afyon şosasının yanı başında çıkan bu büyük pınar hemende bir ırmak sayılabilir. Kayaların arasından köpüre köpüre çağlayan Su çıkan Menderes ırmağının yatağına girinceye kadar 80 değirmen taşı 2 Un fabrikası, 1 elektirik fabrikası çevirir, hem de döküle saçıla... Bu su Dinar'ı bir değirmen ve su kendi (kasabası) yapmak tadır.

2 — Arap Işıkpınar ve gölü: Dinar'ın iki, üç kilometre Kible doğusunda dağlar arasındadır. Menderes ırmağının yatağından 90 metre yüksekte olan bu göl coşkun bir kaynak ile beslenmekte ve taşmaktadır. Fakat değer verilecek yönü (ciheti) şu ki bu gölün suları tepelerin altından gizli yollardan geçerek Dinar'ın yakınında alçakta çıkması ve hiç bir işe yaramadan yazık olup gitmesidir. Gizli yollara sığmayan suların artığı Dikici köyüne doğru akmakta, bir iki değirmen çevirmektedir.

Minderwertigkeitsgefühl eksiklik tasası, kaynakları, hususiyetleri; eksiklik tasası ve pedagoji.

Ödemiş : Eyip H. Ertem.

Ferdî ruhiyat, ferdin hayatını bütünüyle kavramıya, bütünüle manalandırma özenir. Ferdî ruhiyata göre fert, parçalanması mümkün olmıyan canlı bir bütündür. Ferdî ruhiyat, ruhî hayatı: temayül, duygu, düşünce irade namıla parçalamaz; parça mütalea etmez, duyan, düşünen, işliyen ferdi bütünüyle ele alır, araştırır, hareketlerini ona göre manalandırır. Ferdî ruhiyat hayatî şeniyetleri, hayat şeniyetlerini yaşıyan, yaşatan ferdin hayata sokuş ve hayatta yanzizişlerini, bualamalarını, asabiyeti, benlikle içtimâî muhit arasındaki intibaksızlıklar, uygunsuzluklar halinde mütalâa eder, çocukluk çağında sonu gelmiyen türlü engellerle aykırılaşan, ezici baskılar altında ezilip yavrularda doğan yığnık, eksiklik tasasının cemiyet hayatını kökünden sarsan ne büyük içtimâî bir hastalık olduğuna dikkatimizi çeker, onarma ve kurtarma yolları arar, bnlur, gösterir. Bugünkü hasbıhaldeki mevzuumuz çocuktur, umumiyetle daha ziyade çocukluğa has olan ruhî bir hastalıktır: eksiklik tasası, neticeleri, pedagojik yollar. Kıymetsizlik duygusu yahut eksiklik tasası denildiği zaman çocukların benliklerini pek erkenden yakıp kavuran kendi kendini kusurlu, küçük, aşağı, âciz ve değersiz görme gibi duygularını ifade

3 — Düden : Arap Işık gölünün yer altından geçen ayağıdır.

4 — Ilıca : Dinar'ın poyrazında iki kemerden çıkan bu kaynağın suyu bir değirmenlik olduğundan o denlü değer vermeye yaramaz.

Öz olarak deye bilirim ki Arap Işık ve su çıkan birleştirilirse çok büyük bir elektirik gücü elde edilmiş olur. Ne yazıkki Afyon'umuzu aydınlatmak için kurulan elektirik fabrikasını kuranlar bu değerli kaynaklardan ıssılanmadılar. Umarım ki bundan böyle Burdur, Isparta, Afyon hatta Sandıklı bile ucuz elektiriklerini Dinar'dan edinmek yoluna gideceklerdir. Hiç olmazsa Ökonomi bakanlığınca bir iki işevi [Fabrika] kurulsa.....

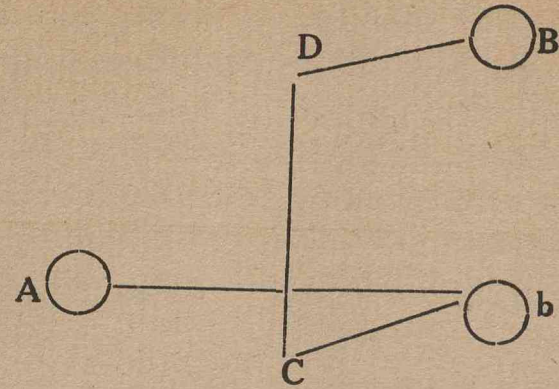
etmiş oluruz. Ferdî ruhiyatın kalbini teşkil eden eksiklik tasasının nelerden ileri gelmekte olduğunu araştıralım.

Minderwertigkeit uzviyette kusur dediğimizde büyürken engellerle aykırılaştığı için büsbütün veya kısmen büyüymeden kalan uzviyeti ifade etmiş oluruz. Uzviyette kusur ruhiyetimizde eksiklik, değersizlik tasası gibi kusurlu hallerin doğumunu hazırlar. Dr. Alfred Adlerin de işaret ettiği gibi, uzvî kusurlar, kişinin ruh bakımından olgunlaşmasına müessir oluyor. Fizioloji bakımından bu olgunlaşma, kusurların baskısı altında sıkışan sinirlerin aşırı çalışmalarından ileri gelmektedir. Ferdî ruhiyata göre kusur, uzvun henüz kendisi için mukadder olan fonksiyonları lâyikıyla başarabilecek kılıhta tekâmül edememiş olması demektir. 1-2 yaşındaki çocuklar üzerinde yapılan araştırmalar neticesinde, uzviyeti kusurlu olanların ruhiyetinin de kusurlu olduğu anlaşılmıştır. Bu gibilerin görüş ve duyularında, aksülamel ve hareketlerinde az çok bir sapkınlık göze çarpar. Kusurların rüyalara, meslek seçimine, hayatta bu veya şuyana yönelmelerimize müessir olduğu muhakkaktır. Buraya kadar arzettiklerimden uzvî ve ruhî kusurlar arasında sınımsız münasebetler bulunduğu kendiliğinden anlaşılmıştır sanırım.

Kaynakları : Eksiklik duygusunun doğumunu bir çok sebepler bir arada hazırlarlar: Yanlış terbiye, devamlı baskı, şımarıklık, hastalıklar, cismanî eksiklikler, kusurlar, iktisadî zaruretler, yetimlik, yabancılık, yalnızlık, din, cinsiyet, meslek sınıf, soy farkları, fakirlik, övey evlat veya sığıntı bulunmak, ani felâketler, ailevî ve cemiyet hayatındaki sarsıntı ve sıkıntılar, kötü muameleler, menfi telkinler, bütün menfi yaşama şartları, ihmal edilmeler, ikinci, üçüncü daha başka kardeşlerin doğumu, d. b. b' (daha buna benzer).

Devamlı baskı altında yaşıyan çocuk huzurunu kaybediyor, emniyetsizlikler içerisinde kalıyor, bir ayak önce bu sıkıntılardan sıyrılmıya özeniyor. Kendinin baskı altında ezildiğini sezen çocukta ferdî ruhiyatın "eksiklik tasası,, diye andığı menfi yakıcı ve kamçılایıcı bir duygu uyanır, çocuk cemiyetin bağlandığı bütün yasa ve kıymetlere isyan eder, tekbaşına cemiyete karşı durmak tan, aykırılaştıklarıyla canla başla savaştan çekinmez. Büyük

küçük herkesin içtimai duygusu eksiklik tasasile çerçevelemiştir.
Eksiklik tasası ve kıymetlenme, üstgelme irkilikleri :

Yukarıda grafikte gösterildiği gibi normal vaziyette çocuk A—b istikametinde hareket etmektedir; sıkışkın olmadığı için hareketlerinde hiç bir sapkınlık görülemez. Halbuki her zaman böyle olmaz; çocuk yakınındakilerle aykırılışır, etrafındakilere gücü yetmediği için onları kendine düşman bilir; kendine haksızlık yapıldığı kanaatındadır, kendisinin zorla geri bırakılmış olduğunu zanneder. (gr:b—C) Bu vaziyette çocuk başkalarını kendinden üst ve ileride görür, başkalarının hakkını, yerini elinden zorla aldığına inanır. Bu vaziyet çocuğun çok gücüne gider, iz-zetinefsini gıcıklar. yiğitlik duygularını kabartır, için için dolarak köpürüp taşmasına sebebiyet verir, nihayet çocuğun benliğini şöyle bir dileğin kaplandığını görürüz: başkaları gibi -hatta mümkünse daha fazla- üstkıymetli, ve güçlü -kuvvetli olmak. İşte buna ferdî ruhiyat kıymetlenme, üst gelme irkilişleri diyorlar. (C-D) bu hali bütün çocuklarda azçok daha açık ve sinsi, yarı sinsi vaziyetlerde görmek imkânı vardır. Eksiklik tasası tamamiyle enfüsidir, başkalariyle kendini karşılaştırmalardan doğan tasalı duyguların bir türlü südür, şeniyetlere uygun değildir, büsbütün uydurma hayalleri aksettiren hissî bir haldir. Eksiklik duygusu her çocukta -herkeste de- aynı kılıkta doğmaz, o ferdin oluş, doğuşuna, yaşayış şartlarındaki hususiyetlerine göre daha hafif şiddetli, değişici veya sürekli, sathi veya derin olabilir.

— sonu var —

Ökonomi :

ULUSAL ARTIRIM

Yusuf Mazhar Aren

Türk ulusu, bir buçuk yüz yıl evveline kadar kendi ihtiyacını - hemen hemen - kendi görürdü.. Bir zamanlar genişliyen moda dolayisile memlekete fazlaca kürk girmiş, bundan ozamanın adamları kuşkulanmış ve telaşe düşmüştür..

Fakat (tanzimatı hayriye) denilen yeni teşkilâtın elli sene öncesinden beri ve ondan sonra Cümhuriyetimizin ilânına kadar süren uzun yıllarda - Türklük - Ulusal artırım alanında baştan başa ezilmiş, koskoca budun yurt topraklarının verimini kendi kullanmayup içerde yapıcısı kalmayan şeylere ait en sıkı ihtiyaçlarını dindirmek uğrunda yabancılara vermeğe ve bu verişe Türk elinden başka eller girdiginden toprak üzerinde de bitirimi kâr getirmemeğe ve kurumaga başlamıştı.

Cenkler, savaşlar, içerdeki ayaklanmalarda - Osmanlılık adile Türkün sırtına yükletilen, Türk olmayanların inkişafına mukabil öz ulusun ekonomik çöküşüne varmıştır.

Ananede, folklorda ve -halâ yaşayan- halk hissiyatında sezi-
lirki, Türk bu ekonomik çöküşe çok mukavemet etmiştir.

Emayye kupadan içilen suyun haram, gaz ışığında okunan kur'anın günah olması gibi şeyler dinî taassubun değil, softaların da değil, ulusal şuurun bir ekonomik sukûta karşı aksülamelidi.

Ben, yakın zamanlara kadar halkda ecnebi mamulâtına karşı devam eden aleyhdarlığı -bir teassup, bir hamlık değil- en yüksek bir duyğunun tezahuru olarak seçerim.

Bu tabular sayesinde ki - belki karanlık yıllarda - yutulup gitmedik ve muhakkakdırki bu (tabu) lar sayesinde kurtuluş günümüze kadar dayandık...

Bu işte Türk ulusunu Osmanlı oluşu korumamış hatta çok tehlikelere düşürmüştür. Halk bu dayanma yüzünden muhasara olunmuş gibi kendisini yoksulluklara, eksikliklere atmıştır. Budunda yabancı malların memlekete girişine karşı uyanan bu ürpermeden istifade edilmiş olsaydı yurttaki o zamandanberi makine sen'ati ve senayi tekniği doğardı. Gümrüklerin yapamadığı himayeyi Türk-

ler kendi gönüllerile yaptıkları halde sultanların hükûmeti buna ekonomik alanda yardım etmemişlerdir. Ben, bu günkü nesle dedelerinin yaptığını tıpkı tıpkına yapmalarını söylemeyeceğim. Ben sırtına yerli bezi geymeyen kimseleri ayıplayan ihtiyaçlara yetiştim. Kırıştal bardak kullanmayan eski aileler tanırım. Yerli meşinden başka şeyden yapılmış ayakkabılarla namaz kılmağı haram sayan ninemide hatırlarım..

Fakat zaman -amacı, budunun gününü gün ederek, şu dünyada hoşca yaşayıp hoşca göçmek olan eski devlet ve devlet adamlarının hotkâmlıkları yüzünden - ulusun gösterdiği mukavemeti kırmış, yurdu ekonomik alanda yabancılara tüm bağlamıştır.

Ben bu gün yeni nesle - büyüklerimizin dedigini tekrarlamak için - dedelerimizin, ninelerimizin, büyüklüğünü, büyük duygularını hatırlatıyorum..

Eger onlar bu gün sağ olsalardı vazifemiz kolaydı.. deyeceklerimizi söyletmeden yapacaklar ve tutacaklardı..

* *

Bu gün biz - bâsü badelmeyt - yeniden canlanma - halindeyiz.

Bize bucanı getiren Cümhuriyet ve cümhuriyetin banisidir.

Başlanılan bu canlanmanın tamamlanması için - gerisinde kaldığımız yüz yılların üzerinden - bir yel gibi esmek ve gösterilen yolda yürümek gerekiyor. işte büyükler diyor ve gösteriyorlarki:

Bu ekonomik çöküntüden çabuk çıkmak için :

1 — İhtiyacından artan kazancını yurdun ekonomik işlerinde kullan.

2 — Yaşayışını kazancından bir şey artacak gibi düzenle.

3 — Kullandığın malın yerlisini yabancısına tercih et.

4 — Yerli malla görülecek ihtiyacını yabancı malile görme.

5 — Toprağından, tezkâhından, işinden çok ve iyi, ucuz kazanmağa çalış.

Bu beş öğüdü güderek biz yurdu, ulusu ve uluşu canlandırmada önderlik edenlerin emeklerini karşılayacak bolluğa ve rahatlığa kavuşacağız.

Herkes bilir ve bilmelidirki medeniyet denilen şey ulusal artırımın sembolüdür. Hakikatde yalnız ekonomik terakki vardır. Bir ulusun medeniyeti, terakkisi ve hakiki gücü (kuvveti) ekonomik alandaki seyrile ölçülür. İlim ve san'at öyle vasıtalar ki bir ulus ekonomik alanda yürümeğe başlamadıkça uyanmazlar ve büyümeyizler.

Bunlar birbirlerinden ayrılamayan ve ancak ekonomik alanda yetişen şeylerdir. Acunda bugün insanların ekmek ihtiyaçları -ha-

Bir de yabancılara
gözüyle bakalım .

250 YILLIK BİR KURUN İÇİNDE ; Lozandan evvel ve sonra Türkiye ekonomisi

Yazan : Dr Heinz Mundlenke

Çeviren : A. ZeKi Ergün

Son yıllarda Türk'ye Cümhuriyetinde her alanda budun toplulukları arasında kurulan büyük ve gönül çeken değişikliklerin anlaşılması için bu inkilâpçı büyüme ve yayılma yolunun derin izler bırakacak kılıkta göz önüne konması gerektir. Türk törüsü sergilerin değerini açıkça anlamıştır. Çünkü bu sergilerde yalnız törünün yapabilme gücü gösterilmiyor; bununla birlikte yürüyüşü kolaylaştıran amaçların gözle görünmesine de yardım ediliyor.

1934 yılı bu yönden büyük bir utlu ile taşlanmıştır. Türk Ulusu adamlarının yenilmez bir çalışma gücüyle fikirlerini nasıl olgunlaştırdıklarını görmek için yalnız İstanbul, İzmir ve Anka-

va, su ve ziya ihtiyaçları gibi- mübrem olduğu kadar mübah ve kolay dindirilir bir hal almıştır...

Ekmekten başlayıp gülmeğe varan binlerce ihtiyaçların basamakları üzerinde, yüz milyonlarca insanlar, bir damla fazla artırım' bir parça fazla kazanç ve en küçük dirlik için Acunun her yerine güç yetirmekte, ilim ve san'atle silâhlı olarak her köşede buldukları en küçük kazancı ele geçirmeğe çalışmaktadır...

Bunların önünde durmak ve aralarında yaşamak için Türk Ulusu için Uğuz Cümhuriyetin istediğini yapmak ve budunu kaldıranın öğrettiklerini işlemekten başka türlü ulusal medeniyete kavuşmak mümkün olmadığını candan bilmeliyiz.

(Artırım haftası) bize bunları senede bir kerre hatırlatan bir ayindir. Biz Cümhuriyetin bu dileğini bir din olarak her gün hatırlamakla kendimize, yurdumuza, ulusumuza, bizden sonra gelecek nesillere hizmet eyleriz. Bu bizim en büyük vazifemiz en büyük borcumuzdur.

ra'da kurulan sayısız sergilerini ve panayırırlarını anmak gerektir. Türk'iyenin bu yönden özgü bir vazifesi vardır. Çünkü onun kuruluşunda doğu ile batı arasında aracı olarak bulunmasından ötürü her iki kara parçası birliğinin yapılıp büyümesinde doğuştan bir bağ olacaktır. Güçlü olarak ilerleyen Türk'iyenin yüreği Ankara yalnız Türk budununa değil, bununla birlikte yabancılara da modern Türk'iyenin kurulduğu güç ve yaşama kaynaklarını göstermesi ilk bakışta düşünülecek cihettir.

Bu gün Türk'ie merkezinin sergi yapısına girenler göz önüne konan şeylerle şaşırırlar. 250 yıllık bir kurun içindeki Türk'ie tarihi sergi yapısında öğrenebilir. Gözün gördüğü zengin materyaller birer kurunları madde ve akıl ile anlatmak için toplanmışlardır.

Bu serginin kurulmasına kıldacı olan usu «fikrî» adamı göstermek tedir; Lozandan önce ve Lozandan sonra Türk'ie ekonomisi. Çıkış düğümü olarak 1682 yılı seçilmiştir. Bu yıl içinde Osmanlı tö-rüsü büyük bir yaygınlık ve genişlik gösteriyordu. Sınırları aşağı İran'dan Macar ülkesine ve aşağı Kafkas'tan İtil (Volga) alanından yukarı Afrika'ya dek uzanıyordu. Bu çok büyük törü tnprak ve el işi yönünden bir birlik gösteriyor ve ustaca bir siyasal gidişle bütünlüğü tutan bir çeri gücüne dayanıyordu.

Bütün bunlarla birlikte Hakan'lar (Sultan'lar) da büyük güçlerinin doğrudan doğruya Tanrıdan geldiği düşüncesi ne kadar çoğalmış ve törünün idaresi için temel olan kıldacıların yalnız çeri ve siyasa meselesi oldukça alış veriş ve ekonomiye Hakan'lar ne kadar az değer vermişse, zorla kurulan törünün organik bağları da o kadar çabuk çözüleceği açıktır.

Yabancılar Hakan'ların ideolojisini çabuk tanıdılar ve Avrupa kendi ekonomi gücünü ve duruşunu daima sağlamlaştırırken Osman'lı İmparatorluğundaki ağırlığında Ana yurdun ekonomik kurtuluşunu geride bırakacak fırsatlarla ilerlettiler. Bu yönden en çok yük olan Kapitolasyonlardı Bu suretle Osman'lı çarşısı budunlar arasında bir ekonomi davası olmuştu.

Avrupa büyük sermayeleri yurda sokuluyor ve bu paralar Osmanlı idare adamları tarafından toprak ve el işinin yükselmesinde kullanılmıyor, tersine olarak bütün bu paralar eger Hakan kendi amaçları için kullanamazsa orduya ve siyasa veriliyordu.

Ökonomik başı boşlugun neticesi siyasa kurtuluşunu imkân-

sız kılacağı açıktır. "İstanbul Boğazındaki hasta adam;,, lâfı bundan böyle Hakanın bugün anlaşılmalı bir vaziyetten dolayı adı olmuştur. Dünya savaşının sonunda Anadolu yaylasında Sevr antlaşmasında da gösterildiği gibi yabancılarla yurdun idare olunmasını anlamayan güçler ortaya çıkmıştır.

"İstanbul Boğazındaki hastâ adam hakikaten hasta mıdır!,, sorgusunu geniş ve uzakları gören bir gözle ilk defa ortaya atan Büyük Adam; bu günkü Cümhur Başganı Ata Türk'tü. Burada Lozan antlaşmasına kadar geçen biner metrelik taşları sayarak ilerlemek gerektir. Erzurum, Sivas ve Ankara adları bunu aydınlatmağa yeter! Sevr antlaşmasından sonra atılan ilerleme adımları temelli olarak göstermiştir ki Hakanlar kurununda doğrudan doğruya yabancı bir imparatorluk sisteminin kuruttuğu kaynaklar üzerinde bugün Türk'ie yaşamaktadır. Ata Türk yenilmiyen ordusula görüldüğü her yerde kuruyan kaynaklar tekrar fışkırdı ve Türk Ulusunun eğilmez isteğine karşı gelen her şeyi boğan ve yok eden bir büyük çağlıyan meydana çıktı.

Lozan; iki evren arasında öyle bir ayırma çizgisidir ki bu gün onun tesirini ve değerini az görmemelidir. Modern Türk tö-rüsü Lozanda sağlam bir kurtuluşu ve büyük Avrupa Ulusları arasında boydaşlığı savaşla almıştır.

Ulusun yalnız siyasal bir kurtuluş ve hürriyetle ilerlemediği bu gün anlaşılmalıdır. Denemeler ve tarih bunun nereye çıktığını acımaksızın göstermiştir. O halde ilk güç vazife Türk törüsüne eski ekonomik bütünlüğü yeniden vermektir.

Türk'ie alış veriş plançosundaki korkunç açık öyle bir yönde duruyordu ki orada yüz yılların eski kötülüklerini kaldırmak için vinç koymak gerekti.

Hemen büyük dünya savaşından sonra ağırlığını günden güne artıran Uluslar arası ekonomik sıkıntıya göğüs germekle Türk'ie törüsü adamlarının üstün bilgilerini; ekonomi ve siyasa yönlerinden bir boyda bir Ulus olabilmek güçleriyle Acuna tanıttılar. O halde ilk iş yabancı törülerin tesirlerini Türk Ulusunun yaşayışını bozmıyacak sınırlara götürmek gerektir. Toprak işleri kalkınması, köyde işlenmemiş maddeleri rasyonel olarak elde etmek ve işlemek, yurdun uzaklıklarını demir yol ve yollarla yakınlaştırmak, başlıca Türk dokumacılığını yeniden uyandırmak işi ilk dü-

şünülen yönlerdi. Türk fabrikacılığı için temeller bu surette atılmıştır. Fabrikacılık adımları Osmanlı törüsünün bir kere olsun düşünmediği yerlerden çıkmaktadır.

Dokuma, kâğıt' madencilik, kimya fabrikacılığı ve elektririk ekonomisi bu organik gidişin göze görünen yonleridir. Tekrar doğan bu güçlerin dağılması, parçalanması korkusunun önüne geçmek için beş yıllık bir plân yapılmıştır. (Ata Türk'ün fikirlerini taşıyan ve Baş bakanın doğrudan doğruya uyanıklığıyla kurulan bu proje şimdi Ankara'daki sergide budunun bütün topluluklarına yurdun iyiliği yönünden kuvvetli cizgilerle anlatılmaktaydı. Sergide özgü bir yer alan Sümer Bank beş yıllık plânın olgunlaşması için her şeyden önce Para vasıtalarını vermekle büyük iş görmektedir.

Bu yapı işini arzu edildiği gibi değerlendirmek için lâzım gelen paranın yalnız yurdun kendi güçleriyle elde edildiğini göz önünde tutmak gerektir.

Banka; parasının bu suretle bu işlere çekinmeden verilmesiyle Türk Ulusu hem önderi Kemal Ata Türk'e kendi benliğini her an vermiye hazır olduğunu, gösterdiğini hemde Türk Ulusu 250 yıllık ekonomik bataklıktan yurdun bütün ekonomik güçleriyle çıkarak yeniden yükselişe ve yeniden kuvvetlenişe yardım ettiğini ileri sürebilir.

Zaten gelecek yıl için geniş bir sergi programı yapmak arzuları vardır. Bu suretle bütün memleket güçlerinin hükûmet çalışmalarına bağlı bulunması hakikati genişçe anlaşılırsa daha sevinçli izler kazanılır...

Abone :

Seneliği [120] kuruş. Abone için Halkevine müracaat edilmelidir.

İmtiyaz sahibi : Ahmet Sami

Neşriyat müdürü : Sami

Basıldığı yer : Doğan Matbaası - Afyon

10

Kuruş

